Төньяк – Көнбатыш район

9 класс. Кайбыч районы Борындык төп гомуми белем бирү мәктәбенең география укытучысы Ярхәмова Минзилә Васыйл кызы.

Дәреснең максаты:

- Россиянең экономик районнары турында фикерләрне формалаштыруны дәвам итү.
- Төньяк – Көнбатыш районның составы, территориясенең размерлары, ЭГУны турында аңлату, халыкның, хезмәт ресурсларының үзенчәлекләрен ачыклау.
- Табигать шартларын, табигый ресурларының байлыгын күрсәтү.
- Дәрес планы:
- Регионның составы
- Экономик-географик урыны
- Табигый шартлары һәм ресурслары
- Халкы һәм хезмәт ресурслары
- Викторина

экономик – географик урынның план - характеристикасы

- Илнең дәүләт территориясендәге урыны (кырый, чик буе, үзәк)
- Күрше районнары, дәүләтләр
- Илнең ягулык – энергетика базаларына карата торышы
- Транспорт юлларына карата торышы
- Экономик – географик урынның районның экономикасы үсешенә йогынтысы

Политик-административ карта

Экономик-географик урыны

- Территория мәйданы –

197, 5 мең. кв. км.

Россия территориясенең 1,15%

Яр буе торышы , Балтик диңгезенең
Фин култыгы белән юыла.
Диңгез портлары: Санкт-Петербург,
Калининград, Выборг.

Диңгезгә чыгу юллары

Экономик-географик урыны

- Идел елгасына һәм Ак диңгезгә чыгу юллары бар.
- Чик буе торышы (Финляндия, Эстония, Латвия (Калининград өлкәсе Литва белән чиктәш), Белоруссия)

Экономик-географик урыны

- Экономик район территориясе аша тимер юллар һәм автомобиль юллары
- Тимер юллар һәм автомобиль юллары Санкт – Петербургтан барлык күрше районнарга төрле юнәлештә китәләр.

Тимер юллар Санкт – Петербургтан төрле юнәлештә китә

Т – Кб район үзәк металлургия базасына якын

Нәтиҗә:

Төньяк – Көнбатыш экономик районның экономик – географик урыны һәрьяклап уңайлы.

Карта белән эш:

Карталар буенча
(физик һәм экономик)
Төньяк – Көнбатышның табигать шартларын һәм ресурс базасын ачыкларга.

Табигать шартлары:

- Рус тигезлегенең төньяк – көнбатышында урнашкан.
- Диңгез буе бозлык   рельефы.
- Уртача – континенталь климат.
- Артык дымлылык районы.
- Туфраклары аз уңдырышлы көлсу, кәсле – көлсу.

Табигый ресурслары:

- Минераль
- Су
- Гидроэнергоресурслар
- Урман
- Авыл хуҗалыгы җирләре
- Рекреацион

Минераль ресурслар

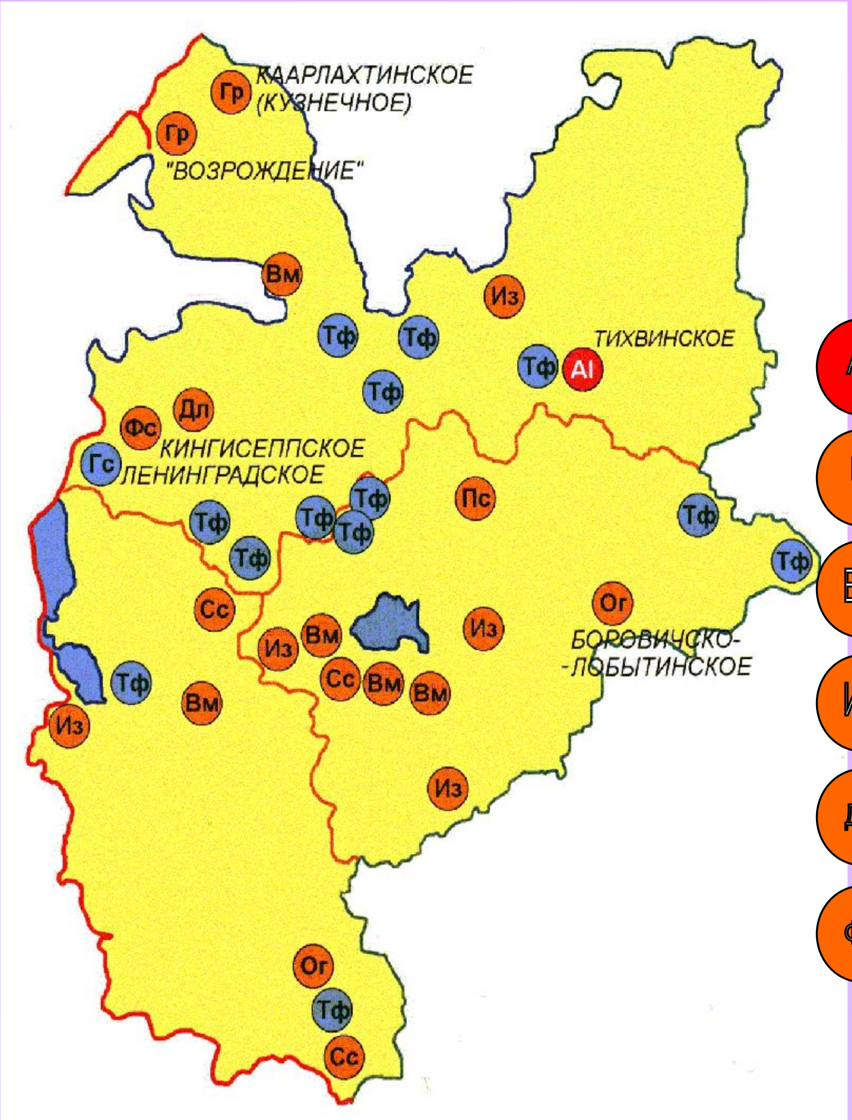

- Al — Алюминиевые руды
- Гр — Гранит
- Вм — Минеральные воды
- Из — Известняки
- Дл — Доломиты
- Фс — Фосфориты
- Пс — Стекольный песок
- Сс — Минеральное строительное сырье
- Ог — Огнеупорные глины
- Тф — Торф
- Гс — Горючие сланцы

Су ресурслары

- Зур елгалары: Нева, Нарва, Волхов, Свирь, Ловать, Мста
- Зур күлләре: Ладога, Псков, Чуд, Ильмень
- Нәтиҗә: Район су ресурсларына бай
- Гидроэнергетик ресурслар 11,5 млрд Квт*ч тәшкил итә.
- Гидроэнергоресурслар: Волхов, Свирь

Нәтиҗә: Гидроэнергоресурсларны файдалану тигезлек рельефы аркасында кыенлаша

Урман ресурслары

- Территориянең урманнар белән капланганлыгы – 30%.
- Урманнар күп ярусլы.
- Үзагач запасы 200 млн. куб.метрдан артмый
- Урман массивлары промышленностьта файдаланудан алынган, чөнки алар сусаклагыч һәм рекреацион әһәмияткә ия.
- Авыл хуҗалыгы җирләре.
- Авыл хуҗалыгы җирләре аз сөрелгән һәм алар район территориясенең 18% ын алып тора.
- Авыл хуҗалыгы җирләрен файдалануның чикләнгән булуы җирләрнең бик сазламыклы булуы белән аңлатыла.

Рекреацион ресурслар

- Төньяк – Көнбатыш районның уникаль рекреацион ресурслары – архитектура һәм тарихи һәйкәлләре, табигый ландшафтлары – туризм һәм ял зоналары бар.
- Санкт-Петербург тирәсендә парк – сарай ансамбле челтәре, Пушкин тыюлыгы, музей – шәһәрләр - Новгород һәм Псков.

Төньяк – Көнбатыш районның Россия рекреациясендә өлеше

Нәтиҗә:

- Район табигый ресурсларга артык бай түгел, табигать шартлары авыл хуҗалыгы үсеше өчен аз яраклы.

Халкы

- Халык саны

Район	Халкы			
	Барысы, мең кеше.	Шәһәр халкы, мең кеше.	Авыл халкы, мең кеше.	Шәһәр халкының алып торган өлеше
Төньяк – Көнбатыш район	**8052**	**6979**	**1073**	**86,7**
г. Санкт-Петербург	4801	4801	-	100
Ленинград өлкәсе	1676	1107	569	66,1
Новгород өлкәсе	748	527	216	70,9
Псков өлкәсе	832	544	288	65,3
Калининград өлкәсе	**932**	**726**	**206**	**77,9**

Милли составы

Халык тыгызлыгы

Уртача тыгызлык:

44,27 кеше/кв. км.

Максималь тыгызлык:

76,9 кеше/кв. км.

Ленинград өлкәсе

Максималь тыгызлык:

15,3 кеше /кв. км.

Псков өлкәсе

13,6 кеше/кв. км.

Новгород өлкәсе

Халыкның таралып урнашуы

- Шәһәр халкы өлеше: **87 %** Шәһәрләр саны**: 55**
- Зур шәһәрләре (100 меңнән артык кеше):

- Санкт-Петербург - 4801 мең кеше
- Великий Новгород – 674,1 мең кеше
- Псков – 202,7 мең кеше
- Великие Луки – 104,9 мең кеше
- Халык тыгызлыгы

Уртача тыгызлык:**44,27 кеше/кв. км.**

Максималь тыгызлык:**76,9 кеше/кв. км.** Ленинград өлкәсе

Максималь тыгызлыки**15,3 кеше /кв. км.** Псков өлкәсе

13,6 кеше/кв. км. Новгород өлкәсе

Викторина

- Төньяк – Көнбатыш районның урнашуы…
- Төньяк – Көнбатыш табигый ресурсларга …
  Төньяк – Көнбатышның халкының яртысы … яши.
  Районның халкы …кеше,
  шуннан … кеше, … яши.
  Төньяк – Көнбатыш район составына нинди өлкәләр керә?

Кулланылган әдәбият:

- В.П.Дронов, В.Я.Ром. География. Россиянең халкы һәм хуҗалыгы, 9 сыйныф. М.: “Дрофа”, 2008. Казан “Мәгариф” нәшрияте.
- Е. А.Жижина. Поурочные разработки по географии. Население и хозяйство России, 9 класс.М.: “ВАКО”, 2009.
- Интерактивное наглядное пособие. Европейский Север и Северо – Запад России. Социально – экономическая карта. М.: «Дрофа», 2006
- Библиотека электронных наглядных пособий. География 6 – 10 классы. Министерство образования РФ, ГУ РЦ ЭМТО, Республиканский мультимедиа центр, 2003.